

onderingen. Er is et andere deel: knort graag, zeuren uit den alles. De preoudere Christelings-vereening zij te gereformeerde en, ze schuden: onbetamelijken zij vermoedwillig in a, o foei, zou i tijd doodend! Dank u, het of: geef het liever aan de diepe denkers, er godgeleerden; asceten, en het te bepepermunt en; wereld- en gevoelens tot lingen in wie nietig te zijn

zooveel Christen-er natuurlijke

erkt de genade men zeggen: zijn ze reeds eeuwige hoor- n dagelijksche

gorisme niets dg van veler- den invloeden den persoon-

in in het oort- en ons wach- usschen men- botaing meer Nu we echter ers over dan slijkheid Chris- chelijk zij. odig, dat wij den mensch

it begrip? ljbek te lezen. lmaakt ware hij een lamp pad, en houdt et houdt naar mensch ken- standigheden,

moeten voor- d gebied van der maat uit. en van Emile de menschen

naar wat nut- ve doen?" is achen Emile 1 des levens

hankelijk ge- p en onvrij- lukt ons aan aerschezucht. iddelen, die n's heerlijke het gehoor- en oplossing piteit en ge- opvoeding et kind weet dingen niet uit de macht en min waar- natuurlijke handelingen, and van den straffen be- ind en den t, enz. Be- eezucht op. beweringen, Maar Rous- eliefde van tift van alle als zou deze en pas goed die ze in- Zoo handelt et egoïstisch raardij heeft

loor gewan- en dus veel taseau over van Rous-

in hoogen en lagen kring, naar alle zijden van zijn wezen. Er evenzeer leert ons de Bijbel den Christen kennen zooals hij is, maar ook zooals hij wezen moet.

Wij moeten dus beginnen met te erkennen, dat er zoowel menschelekheid als Christelikeheid bestaat en dat dit tot allerlei botsingen in ons en rondom ons aanleiding geeft. Deze erkenning ligt ten grondslag aan het bestaan van „Christelijke” Jongelingsverenigingen. Dat bijvoegelijk naamwoord: „Christelijke” beteekent niet iets negatiefs, maar iets positiefs. Het wil niet blootelijk zeggen dat men niet drinkt, niet vloekt, niet onkuisch is, niet den schouwburg bezoekt, niet mededoet in allerlei onzedelijke, menschverlagende bedrijven. De humanist, die den val loochent, doet dit ook niet. „Christelijke” Jongelingsvereniging drukt iets positiefs uit: een beginsel en eene levensrichting, uit den Christus voortvloeiende en op Hem gegrond. Strikt genomen is een Christelijke Jongelingsvereniging eene vereniging van jongelingen, die christenen zijn. Die christenen zijn, omdat zij, door 't geloof, lidmaten van Christus en alzoo Zijner zalving deelachtig zijn; die Zijnen naam belijden; zichzelf, als een levend dankoffer, Hem opofferen; met een goed geweten strijden tegen de wereld, den duivel en hun eigen vleesch (gevallen menschelekheid) en in de zekerheid leven dat ze hiernamaals, met Christus, over alle creaturen zullen heerschen...

Practisch volgt hieruit, dat een Christelijke Jongelingsvereniging nooit aantrekkelijk zal zijn voor zuiver wereldsche jongelingen. Richt eene zogenoemde Christelijke sociëteit op, en de onder- vinding zal u leeren dat gij uw doel misloopt. Want of het Christelijke zal de wereld afstooten, of de sociëteit zal het Christelijke tot een zeer klein minimum herleiden, en ernstige, Christelijke jongelingen van haar verwijderen.

Een Christen, een Christelijke jongeling te zijn, is de ernstigste zaak van de wereld. Wie dat hoopt te zijn, moet zichzelf verloochenen. Zijn menschelekheid komt, van stonden aan, onder de heerschappij der Christelikeheid en dit leven wordt hem een gestadige dood. Laat ons daarom altijd bedenken, dat menschelekheid en Christelikeheid nooit gelijk op kunnen bestaan. De menschelekheid moet er onder. Niet omdat zij menschelek is, maar omdat zij gevallen is, zoo diep gevallen, dat het waarachtig goede, in eeuwigheid uit haar niet meer kan voortkomen. Gelukkig de jongeling, die voelt dat hij maar een mensch is, en dagelijks bidt om genade, om een Christen te worden. Gelukkig de jongeling, die zijne menschelekheid den Heere overgeeft, opdat hij een mensch Gods zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust!

Het lijkt ons wel gewenscht, hieraan nog toe te voegen, dat de Nederlandsche Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden Grondslag

sean voor gewoonte-vorming weinig of geen plaats. Eerst in de laatste jaren is ze in de opvoeding weer belangrijk punt van beschouwing en toepassing geworden. „De gewoonte der wet” en het „Gewen u aan den Heere en heb vrede” zijn psychologisch juist en te veel verwaarloosd, ook onder de invloed van Rousseau en Kant. Handelingen, die oorspronkelijk slechts middelmatige zedelijke waarde hebben, verkrijgen door geregelde herhaling langzamerhand waarde voor ons en eindelijk in zich zelf. Rousseau wenscht in de opvoeding geen autoriteit. Ze is hem opheffing der zedelijke autonomie en vervangt ze door heteronomie. De Theonomie, door Calvijn en onze drie formulieren op grond der Schrift beleden, kent hij niet en biedt hem dus geen oplossing. Hij vergoet, dat het objectief van veel waarde blijft, als het goede gedaan wordt, onverschillig uit welke motieven dit gebeurt.

Na het 15e jaar breekt bij Emile het echte zedelijke handelen door. De zelfliefe (l'amour de soi) groeit sterk, mede door de tweede geboorte, die de periode van de puberteit inleidt. Er is een overstroomende kracht van zelfliefe, die buiten de oevers van het „ik” treedt. De hartstochten ontwaken. De bron van alle is natuurlijk, maar uit duizenden bijstroompjes van elders wordt hun bedding mede gevuld. De natuurlijke zijn slechts op onze zelf-handeling en zelf-ontplooiing gericht en dus goed. Alleen die welke ons beheerschen en verteren, hebben hun bronnen buiten ons, doen ons kwaad en zijn kwaad. Zoodra het kind merkt, dat de omgeving hem niet alleen nuttig is, maar ook nuttig wil zijn, ontstaat de liefde tot de omgeving. Al weer uit de zelfliefe dus. Tegelijk verlegt Emile de verhouding tot de dingen naar die tot de personen. Nu wordt hij een wezen met een moreel bewustzijn. Nu de zelfliefe zich over andere wezens uitspreidt, zet ze zich in deugd om. Zooals de begrippen getransformeerde zintuiglijke indrukken zijn, zoo is de deugd getransformeerde zelfliefe. De liefde tot een persoon van hetzelfde geslacht, de vriendschap, gaat voorop. „Ze bestaat voor alles in een hartelijke deelneming, die steeds bereid is, het welzijn van den vriend met verstandig inzicht te bevorderen” (Nouvelle Héloïse). Voor de opvoeding is ze van veel belang. Bijna

destijds nog niet bestond; alsook, dat Gispén in Zwolle bevriend was met den heer Serné, den president der Christelijke Jongelingsvereniging aldaar, die in 1867 een keurige studie had geschreven over „de Christelijke Jongelingsverenigingen; hare geschiedenis, werkzaamheid en vruchten; vooral met betrekking tot Nederland.” Hij overleed 19 Januari 1879. Aan zijn geopende groeve sprak Gispén: „Ik dank God, dat ik op mijn levensweg Serné heb leeren kennen”. Zie ook het „in memoriam” aan hem gewijd onder: „Zondagsschool”.

Ook na de oprichting van den Gereformeerden Bond schoof Gispén zijn sympathie voor de algemeen-christelijke Jongelingsvereniging nooit onder stoelen of banken. Zoo schreef hij nog in het Gedenkboek bij het 50-jarig bestaan van Excelsior (1901): „Geboren uit de naderwerking van de geestelijke opwekking, waarmede ook Nederland in de eerste helft der 19de eeuw, zoo rijklijk gezegend werd, mist Excelsior confessioneele belijding en kerkelijk beginsel. Dat is nu eenmaal zoo en niet anders! En voor een jongelingsvereniging nog niet zoo geheel af te keuren. Het latere leven, het leven van den man, brengt genoeg strijd en moeite mee, vanwege moraal, critiek en polemiek. Laat de jongeling zich verheugen in Christelijke vriendschap, en in al het goede, dat in de ware wijsheid, de vreeze des Heeren, begrepen is.”

Dat de Gereformeerde Jongelingsvereniging juist bedoelt zich te oefenen voor dien strijd in het latere leven, schijnt hier aan Gispén's aandacht te zijn ontgaan.

RULLMANN.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Samenwerking.

I.

In onze dagen is de vraag over de samenwerking zeer nadrukkelijk aan de orde gesteld. Samenwerking van al wat den Christus der Schriften belijdt; samenwerking op zoo breed mogelijk terrein. Sedert Stockholm en Lausanne is die vraag nog niet weer verdwenen uit het besef van de Christenheid.

Overal. Op het terrein van kerk en school. Van barmhartigheid en sociale en staatkundige actie.

En ook in de Evangelisatie. Ook hier dringt zich de vraag aan ons op, of we en hoe we kunnen samenwerken met anderen in het brengen van het Evangelie aan wat daarvan in dezen ontred- derden tijd vervreemd is geraakt.

Hierbij staan twee uitersten diametraal tegenover elkaar.

In de eerste plaats zijn er, die geen kerkelijke

altijd te vroeg richt de hartstocht zich op het andere geslacht en beneemt de onschuld. En juist de toestand van onschuld moet zooveel mogelijk verlengd worden. Dit kan door echte vriendschap geschieden, doch ook door een edel verkeer der geslachten onderling. Liefde vraagt, dat de een de ander uitnemender acht dan zich zelf, en de twee tezamen een geheel vormen. Jonge menschen met wie het zoo is, worden, zegt Rousseau, door de liefde beter en volkomener. Diepe gedachten spreekt hij uit over het medelijden, over allerlei sociale deugden. We beperken ons, door in dit verband aan de hand van de geloofsbelijdenis van den Savoyeeschen vicaris nog iets van Rousseau's opvatting van het geweten te zeggen.

Want de zelfliefe heet wel bij Rousseau de eenige bron van alle moraliteit, doch ze is het niet. Hij gevoelt, dat er slechts één schrede is tusschen l'amour de soi, de zelfliefe, en l'amour propre, de eigenliefe, en deze laatste is de bron van alle kwaad, van ondeugd, haat en afgunst, wijl de mensch zich nu vergelijkt met anderen en overal de eerste plaats wenscht in te nemen. De zelfliefe deed de mensch leven in het paradijs. De eigenliefe is zijn zondeval, de val van de natuur tot de cultuur.

Zoo ervoer Rousseau de behoefte, de zedelijkheid nog vaster ten anker te leggen. Dat doet hij in het geweten. Dit is voor hem ongeveer gelijk aan de oorspronkelijke stem van het gevoel, het „sentiment intérieur”. Het is iets elementaars en is niet tot iets diepers terug te leiden, iets aangeborens in ieder. De stem van het geweten is de meest onmiddellijke spraak van de menscheleke natuur en omvat de norm, die voor een zedelijk wezen verplichtende kracht bezit. Ook hier ontmoeten we bij Rousseau tweespalt ten opzichte van de verhouding van gevoel en verstand. Als regel stelt hij het primaat van de praktische rede boven de theoretische. Toch zegt hij ook: Het verstand (de theoretische rede) leert ons het goede kennen; het geweten wekt de neiging in ons het lief te hebben.

Het geweten is de stem der ziel, de hartstochten zijn die van het lichaam. „Deze twee talen strijden dikwijls. Naar welke moet men luisteren?” „Maar al te dikwijls misleidt ons de rede; het geweten misleidt ons nooit; het is de ware gids van den

grenzen en kerkelijk onderscheid meer kennen schijnbaar, en liefst maar zouden zien, dat alle Christenen zonder te vragen naar Kerk en kerkelijke grenzen samen al het werk der Evangelisatie zouden willen doen.

Aan de andere zijde zij, die ook in de Evangelisatie elke aanraking en samenwerking met anderen ietwat angstig vermijden, en onder geen beding ook maar één keer samen willen optrekken.

Beide opvattingen zijn naar mijn meening uitersten. Het werk der Evangelisatie moet kerkelijk zijn. De Kerk moet het doen. De Kerk als instituut. Aan haar is opgedragen de arbeid van de prediking van het Evangelie. In eigen kring. In de Zending. En ook in de Evangelisatie.

Evangelisatie mag niet zijn het werk van een groep, een Vereniging, een kring van geloovigen zonder opdracht van de Kerk. Daarom is interkerkelijke Evangelisatie niet de juiste weg. Geen Gereformeerde kan goedkeuren, dat b.v. een Vereniging binnen haar kringen wordt opgericht, die het werk doet. En daarom is het evenmin goed, dat permanent samen wordt gearbeid door een opzettelijk daartoe opgerichte vereniging, bestaande uit Christenen van verschillende Kerken.

Een geval als het inmiddels onthonden Deventer kwartet was een uitzonderingsgeval. Het heeft gezegend gearbeid, maar is niet een model tot navolging.

Maar aan den anderen kant is het ook een uiterste, wanneer we als Gereformeerden nu meenen, dat men ook in de Evangelisatie nooit en nergens mag samenwerken.

Want dan dwaalt men naar mijn overtuiging!

Er is zeer wel te onderscheiden tusschen samenwerking in een daartoe opzettelijk opgerichte vereniging of kring, die permanent evangeliseert in een plaats of streek, en samenwerking in een actie, die slechts voor korten tijd ergens wordt gevoerd.

Bijvoorbeeld: in een Tentcampagne; een kermisweek; een opzettelijk georganiseerde avond in een groote zaal. Enzovoort. Al naar de plaatselijke omstandigheden zijn.

Die Evangelisatie-actie draagt slechts een voorbijgaand karakter. En in haar is er voor alle Christenen en groepen, die den Christus der Schriften belijden, een gelegenheid, om samen op te trekken.

Dat heeft men onder ons sedert lang gevoeld. En hoe ongewenscht we het ook achten, blijvend interkerkelijk te evangeliseeren, wanneer er gelegenheid was, zoo voor een paar dagen samen op te trekken, dan greep men ook van Gereformeerde zijde die gelegenheid gaarne aan.

Maar er begint hier en daar iets te kenteren. Zoo nu en dan verneemt men stemmen, die het pleit gaan voeren voor een andere opvatting en voor een andere wijze van doen.

Ook in die kortstondige Evangelisatie-actie niet meer meedoen.

mensch; het is voor de ziel, wat het instinct is voor het lichaam; wie het volgt, gehoorzaamt de natuur en vreest niet op een dwaalspoor te geraken.” Krachtig keert Rousseau zich tegen de opvatting, dat het innerlijk getuigenis van wat zedelijk is niet zou zijn dan „kinderlijke dwalingen, vooroordeelen der opvoeding.” Of tegen: „Niets is in de menscheleke geest, buiten wat er door ervaring in komt, en wij beoordeelen alles slechts naar verworven voorstellingen!” Maar zelf zegt hij vlak daarna: De mensch heeft geen aangeboren kennis van het goede.

In lyrisch proza bezingt hij de beteekenis van het geweten. O geweten, gij goddelijk instinct, onsterfelijke hemelsche stem, betrouwbare gids voor een onwetend en beperkt, maar denkend en vrij wezen, onfeilbare rechter over goed en kwaad, die den mensch op God doet gelijken; gij zijt de grondslag van de uitnemendheid zijner natuur en van de moraliteit zijner handelingen.

Zoo herinnert hij er ons aan, dat we in de opvoeding de waarde van het geweten te vaak veronachtzamen en we in de onmetelijke doolhof der menscheleke ervaringen met minder moeite een zekerder gids vinden, dan in een levenslange studie der moraal. Maar ook in dezen kan Rousseau onze onderwijzer niet zijn. Want hij gedenkt niet, hoe spoedig de werking van het geweten verlamd wordt. Het is een ingeschapen functie, bij kinderen werkend ook door intuïtie, maar evenzeer voor later zijn inhoud of maatstaf ontvangend door onderwijs. De werking ligt voor een deel in de sfeer der gewinning, anders zou ze niet zoo gemakkelijk tot vervalsching en tot zwijgen kunnen worden gebracht. Onderwijs en vermaning moeten samengaan, om en de goede norm der beoordeeling en de zuivere, krachtige uiting te verkrijgen en te bewaren. Wie zich in de opvoeding daarbij niet laat leiden door Gods Openbaring in de Schrift, hij houdt gebroken bakken uit, die geen water houden. Die dit levend water veracht, hij wijte het zich zelf, wanneer hij als Rousseau in de levensnood versmacht en omkomt.

STRIKWERDA.

Op een paar kerkelijke vergaderingen is iets dergelijks reeds gezegd. In Friesland heeft men reeds gezegd, het afkeurenswaard te achten, mee te doen in een bepaalde Tent-campagne. Een Friesche Kerkbode schreef een artikel om te betoogen, waarom daar ter plaatse niet was meegedaan: de Kerk moet het doen.

Ik weet niet, of er voor de bepaalde actie ook nog een reden was gezien in den aard van het daar gebrachte Evangelie, dan of het adviseeren tot niet meedoen alleen gelegen was in de overtuiging, dat alle Evangelisatie-actie van de Kerk moet uitgaan, en dus nooit samengaan kan bestaan.

En als dat laatste het geval is, wat ik eigenlijk wel vrees, dan acht ik dat hier een meening zich begint baan te breken, die ons niet den goeden weg wijst.

Want voor een samenarbeiten bij een kortstondige actie gevoel ik zeer veel; onder bepaalde voorwaarden althans.

Mijn argumenten daarvoor hoop ik in een volgend artikel uiteen te zetten.

C. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De voorgestelde liturgie der Geref. Kerken in Nederland en die der Kerken van Ned. oorsprong in Noord Amerika.

I.

In „De Reformatie“ van 30 Dec. 1932 begonnen we te schrijven, naar aanleiding van de Orde van Eeredienst, die aan de Generale Synode aanstaanden zomer zal worden voorgelegd, over wat de historie ons in dezen leerde in Noord-Amerika. In de gedachte, dat er voor de Kerken in Nederland wellicht iets uit te leeren viel. Reeds verhaalden we wat er in dezen tot stand kwam in de Dutch Reformed Church. Nu volgt een verhaal van wat er in dezen gebeurde in de Chr. Geref. Kerk — iets waarvan, zoo we zeiden, Dr S. O. Los het vorig jaar op de Synode die hij bijwoonde, nog de naklanken hoorde. Het is een tamelijk lange historie die we zoo kort mogelijk hopen mede te deelen.

Het begin dezer geschiedenis dateert van 1916. Volgens Artikel 30 der Acta van de Synode van dat jaar vroeg de Classis Illinois, dat de Kerkvergadering de wenschelijkheid zou uitspreken van meer uniformiteit in den eeredienst der Amerikaanse Kerken, een regeling, in welke de gemeente een meer actief deel zou hebben. De Synode sprak de wenschelijkheid van zoiets uit, niet alleen echter voor de bovengenoemde kerken, maar ook van de Hollandsch- en Duitsch-sprekende gemeenten, en benoemde een Commissie om met een welomschreven rapport de a.s. Synode voor te lichten. Dit werd in 1918 aangeboden. Het Rapport constateerde, dat er dringend behoefte was aan verbetering van den eeredienst. Er is gebrek aan overeenstemming. Te veel is overgelaten aan de vrijheid van den liturg. De dienst wordt niet door een leidende gedachte beheerscht. De verschillende elementen staan te veel als losse stukken naast elkander, enz.

Als beginselen die aan den dienst ten grondslag liggen werden de volgende genoemd:

a. Het wezen van den openbaren eeredienst bestaat uit een samenkomen van God met Zijn volk;

b. Tot het karakter van dezen dienst behoort gemeenschappelijkheid;

c. Het doel ervan is de verheerlijking Gods en de stichting der gemeente.

De kracht van het voorstel moest niet worden gezocht in groote vermeerdering van liturgische elementen maar in verbetering van wat we van de vaders hebben. Een weloverwogen, logische, zielkundige, uit goede liturgische beginselen opgebouwde volgorde. Aan de deputaten voor deze zaak, Di D. Zwieter, L. Trap en Prof. W. Heyns werden Di H. J. Kuiper, J. Groen, en Drs Y. P. de Jong en J. van Lonkhuyzen toegevoegd en van deze vergrootte commissie kwam in 1920 een rapport — nu en voortaan in het Engelsch — over „Verbetering onzer Liturgie“.

Dat rapport hield in een voorstel voor drie diensten. Voor den morgendienst werd een liturgie voorgesteld die in wezen overeenkomt met wat de Nederlandsche deputaten voorstelden aan de Generale Synode van 1923, zooals we dit lezen op bladz. 139 v.v. van het Rapportenboek. Dat geldt ook de daar gevonden liturgie voor de namiddagsgodsdienstoefening. Zooals men weet behelste dat voorstel: belijdenis van zonden, gevolgd door het zingen van: „Vergeef ons onze schulden Heer“, enz. en „Verkundiging van vergeving der zonden“.

Wij herinneren er aan, wat zeker voor onze Nederlandsche lezers overbodig is, maar bij ons in Amerika niet al te goed bekend is, dat de Generale Synode van 1923 bijkans Art. 155 harer Acta uitsprak, dat eenheid in de liturgie aanbeveling verdiende en zooveel mogelijk moest bevorderd worden. Dat echter gelet op de veelvul-

dige en ernstige bezwaren tegen de voorgestelde „Orde van Liturgie“ het concept niet werd aangenomen. En dit stuk werd uitgeschakeld als deel van de taak der deputaten ad hoc. Voor zoover ons bekend is, eindigde daarmee in de Nederlandsche Kerken de verdere actie omtrent deze zaak, dat is, betreffende Belijdenis van Zonde en Verkundiging van Vergeving.

Maar niet alzo in de Amerikaanse Kerk. Deze besloot, bijkans Art. 26 harer Acta Synodi van 1920, om de Commissie in deze materie te continueren, om ons volk voor te lichten. Verder om dit rapport den kerkeraden ter overweging aan te bieden en ter classicale vergaderingen te bespreken, „opdat we alzo, zonder de gemeenten te verontrusten, op de e.k. Synode tot een bevredigend besluit kunnen komen, intusschen winst doende met de besluiten der Nederl. Geref. Kerken, die in deze materie óók voor besluiten staan.“

Edoch, dit besluit werd voorafgegaan door het oordeel, dat onze Kerken niet rijp waren om een besluit te passeeren. De Synode van 1922 ontving twee lijvige rapporten over de zaak en volgens Art. 37 werd geconstateerd, dat het nog de tijd niet was dat de Synode zich uitsprak over de beginselen in het Rapport van 1920, en allermint om er bij de Kerken op aan te dringen de nieuwe regeling in te voeren. „Toch zou het te betreuren zijn als de zaak hiermede verliep.“ De Commissie werd gecontinueerd. Zij zou de zaak verder in studie nemen en in de kerkelijke bladen toelichten, vooral vanuit een historisch oogpunt. Als gronden voor deze actie werden genoemd opgebrachte bezwaren, van principiëlen en praktischen aard, dat de materie nog niet genoeg was toegelicht, de zaak niet spoedeisend was, en dat te veel spoed haar wellicht zou schaden.

HENRY BEETS.

Het Una-Sancta-Comité te Deventer.

Een Deventer-blad deelt mede:

De P. Prins en De P. G. Kunst hebben aan het comité „Una Sancta“ medegedeeld, dat zij voortaan geen medewerking met dit comité meer kunnen verleen. In verband daarmee heeft ook de heer C. Oranje bedankt als voorzitter. Om het evangelisatiewerk voort te kunnen zetten, heeft zich een comité gevormd onder den naam van „Comité voor Stads-evangelisatie“. Dit comité is als volgt samengesteld: de heer P. C. Thijsen, voorzitter; de heer Joh. Stempfer, secretaris; de heer C. J. Odijk, penningmeester; de heer P. Sluis, algemeen adjunct; de heeren H. W. van den Berg, H. Bontsema, G. Bontius, C. Dilweg en De W. J. Koolman.

Na hetgeen ik onder Kerkelijk Leven indertijd heb opgemerkt in een briefwisseling met De Koolman, behoef ik hieraan niets toe te voegen.

Verschuiving van kerkelijke lijnen.

In het „Vrijzinnig Hervormd Amsterdamsch Weekbl.“ schrijft De B. J. Aris:

Hoe zeer de kerkelijke lijnen verschuiven moge ook blijken uit het debat, dat de Remonstrantsche predikant De Tjalsma zal hebben met zijn Ned. Herv. collega De Theesing over de „zonde“. Drie eeuwen geleden werden de Remonstranten de Ned. Herv. Kerk uitgezet, omdat zij afweken van de zuivere leer. Als wij nu de ook in dit blad gepubliceerde stellingen doorkijken, lijkt mij de Remonstrant Tjalsma dichter bij de oude leer te staan dan de Ned. Herv. Theesing. Ook hier: het kan verkeeren! Wanneer ik kiezen moest, op grond van deze stellingen, zou ik mij 't meest verwant voelen aan Tjalsma, alleen zou ik Ned. Hervormd willen blijven.

Een bewijs, alweer, dat het woord „kerk“ haast telkens een anderen inhoud heeft. Zooveel gebruiksmaten, zooveel zinnen.

„Onwaarachtig“.

Naar aanleiding van de door Docent Van der Schuit gegeven afkeuring van het gebruik van het woord „onwaarachtig“, dat als „profaan“ werd afgewezen, wijst een lezer me op een citaat uit een rede van De A. B. te Winkel, vice-voorzitter der Herv. synode (9 Jan. 1930, „De Standaard“, 10 Jan. 1930, 2e blad):

Van Rome weet ieder wat het wil. Van de Gereformeerde Kerken ook. Ook van de Hervormde Kerk? Men is zoo bang voor de onwaarachtigheid welke door leertucht zal komen. Maar al klinkt het hard: door de dubbelzinnige uitdrukkingen, door de eigenaardige verhoudingen en bepalingen in de organieke reglementen en bepalingen in het Algemeen Reglement wordt de onwaarachtigheid in onze huidige organisatie georganiseerd. Als men de onwaarachtigheid niet wil, dan strijde men tegen de georganiseerde onwaarachtigheid allereerst. Wat gaan er bij onze jonge menschen een idealen verloren. Juist door alles wat met onze organisatie samenhangt.

De Te Winkel zal dus voor het besef van Docent Van der Schuit wel het toppunt van profanatie bereikt hebben.

„Geen kerk in de politiek“, Van Boven.

Het wonderlijke artikel, waarin Prof. Visscher de Gereformeerde Kerken veroordeelde op dwaze manier, bracht de pennen in beweging. De Apeldoornse docent,

onzen lezers wel bekend, heeft den „stoeren kampvechter voor onze A. R. beginselen“ verdedigd tegen de critiek die Prof. Gr. uitbracht op diens stoere schelden. De Docent noemt de critiek van Prof. Gr. een „neerhalen“ van Prof. V., wel ja. En in verband daarmee heeft hij het over „boven-kerkelijke anti-revolutionaire beginselen“.

De lezer volge nu het lijstje.

In de politiek zijn de beginselen boven-kerkelijk, want we hebben er leden van verscheiden instituten.

In de kerk zijn de beginselen weer boven-politiek, want we hebben er antirevolutionairen, en staatkundig-gereformeerden, om van de rest maar te zwijgen.

We zitten dus voortdurend boven op mekaar, en dan nog wel met onze beginselen.

Voorts zijn de beginselen der kerk ook boven-vegetarisch. Ge hebt er vleesch-eters en planten-eters naar beginsel. Maar de beginselen der vegetariërs zijn natuurlijk weer boven-kerkelijk. Alweer boven op mekaar.

Voorts zijn de beginselen der kerk boven-economisch, maar die der economie boven-kerkelijk. En zoo staat het ook met de fascistische, de geheelonthoudings-, en andere beginselen.

Het wordt dus wel binnauwd.

Ook onder anderen met de verkondiging van het Woord van onzen God, dat eigenlijk, dacht ik zoo, het eenige Boven-Kerkelijke was.

Maar nu moeten we eerlijk zijn. En belijden dat met al die boven- en onder-beginselen we ons stuur kwijt raken.

Want al dat boven-op-elkaar-gaan-zitten-om-de-minuut heeft tengevolge, dat we in de eenen minuut, als we „onderpolitiek“, maar „bovenkerkelijk“ zijn, mogen veroordeelen of doodzwijgen, wat we in de andere minuut, als we „bovenpolitiek“ en „onderkerkelijk“ zijn, mogen doodzwijgen of veroordeelen. Zoo wordt de „boven“ alles gaande Wet van God om beurten er „boven“ op gehaald, of er weer „onder“ geduwd. Zoo zijn ze boven, en zoo beneden. Of wil men soms beginselen los van Gods Wet?

En zoo zinken we naar den afgrond. Want het is pure wereldgelijkvormigheid: tegenover de „boven“ alles uitgaande Wet Gods om de haverklap een boven-en-beneden-beweging uit te voeren. Dat is het beste middel om te vergeten, dat ge er altijd „onder“ moet zijn, in alles, zult ge er altijd „boven“ zijn, in alles.

Weg met die boven-kerkelijkheid, die het zout smakeloos maakt. Noem kwaad-kwaad, noem laster-laster, noem de methode van wereldsche critiek wereldsch, al komt ze van Prof. Visscher, en al wordt ze gretig opgepikt, haast-je-rep-je, door Docent J. J. v. d. Schuit. Scherp oordeelen, dat zij goed. Maar toon dan ook, dat ge weet, wat ge zegt.

Pluriformiteit.

In het „Ouderlingenblad“ wordt een breed verslag gegeven van een door De W. H. den Houting gehouden rede te Leeuwarden. Sprekende over het pluriformiteitsbegrip merkt spreker op:

Wanneer de een of ander zegt: „we moeten niet enghartig kerkelijk zijn, want we moeten nu eenmaal rekenen met de pluriformiteit der kerk“, dan heeft dat laatste vaak de kracht van een toverwoord, waardoor wien nog wat in het midden zou willen brengen de mond opeens gesnoerd wordt. Maar dan moeten wij eens als wijlen Socrates zoo iemand even bij de knoop van zijn jas vasthouden en zeggen: „Laten wij nu eens de puntjes op de i zetten en zeg me nu eens precies, wat bedoelt ge daar mee, met die pluriformiteit der kerk“. En dan moeten wij eens volhouden. Ons niet laten afschepen met een verwonderd: „Maar dat weet je toch wel, dat is toch bekend genoeg?“ Wij houden ons maar stil van den domme en blijven aandringen op een nadere verklaring. Het zal gauw genoeg blijken, dat die niet gemakkelijk gegeven kan worden. Spr. bedoelt nu niet, wanneer wij met iemand te doen hebben, die in het geheel niet terzake kundig is en die er voor zal moeten uitkomen, dat heel dat praten over de pluriformiteit bij hem niet anders is dan het schermen met een leus, waar hij niets van snapt. Maar ook, als wij met een terzake kundige te doen hebben, bezorgen wij hem een paar moeilijke oogenblikken, als wij blijven aandringen op een nadere verklaring. Wat toch is het geval? Zoodra wij eens trachten het precies te weten te komen en dan bij onze groote mannen ter school gaan en eens gaan napluizen, wat zij met die pluriformiteit der kerk bedoeld hebben, komen wij tot de wel wat verbijsterende ontdekking, dat er aan dit begrip vrij ver uiteenlopende betekenissen gehecht worden. Om ons maar tot Dr Bavinek en Dr Kuyper te bepalen, daar toch al wat hier verder aan artikelen e. d. zou kunnen worden te berde gebracht op den een of den ander teruggaat — wel dan treft het ons, dat zij onderling niet onbeduidend verschillen in hun voorstelling van de pluriformiteit der kerk. Ja wat sterker is, dat wij bij een en denzelfden het nu eens in dezen en dan weer in dien zin gebruikt vinden, zoodat ge er telkens voor komt te staan, dat ge het eene oogenblik meent er achter te zijn, wat hij bedoelt met pluriformiteit der kerk maar even later tot de ontdekking komt, dat hij er toch nog of toch ook nog iets anders mee bedoelt.

Het is dan ook eenvoudig onmogelijk om kortweg te zeggen: „Onder de pluriformiteit der kerk wordt dit of dat verstaan“.

We gelooven, dat hier van de werkelijkheid een waar bericht geschied is.

Sibboleth, Sibboleth.

De „Wekker“-redacteur citeert van Prof. Bouwman de volgende uitspraak:

Wij voor onjuist stelling van term niet Schrift en er zoo licht afgeleid.

Hierna vol dit woord tot de iron Sibboleth

Het is al die opmerkingen „ker“. Die bevestigend bepaald „juist“ verschieven ver-

Als nu iem ophangt aan booleth.

Prof. B. is verbonden.

Als voort- „onjuist“ en moet men dan over De Bering zelf kring zelf k in de formul zelfs verander gevegen (wa andere n kwestie een

Een twees citaat van als authentiek tekst van h wat hierbov juist“ of „o Wat Doce juist“, maar

Onder di „Goudsche

Toen in neerde in Herv. Ke vormd is, genootsch geen vrie De Kerk zoo kerk dit gezele voorbeeld die door op des E voormann een vere instituees Op dit C onze ker in Indië daar een zending ding ste Vergel Indië. N nootscha nu tussc merken niet over ken wel daarin v verzaakt zij tegor onzen uit wat

„Tusse van ouc stann. P arheidst Indische door de lingen. Nu kan zich bes zij het l vleugels maar z aan der zij wak kringet meerde voor de staat h zich de kende Kerken de vrac het oog zijn, wa had to De o stants Kathol Kerk t haar E zoodoc